

Gunilla reglerna

Rutiner och uppträdande ombord på T/S Gunilla

Innehållsförteckning

1. Säkerhet	3
Allmänt	3
Flytvästar.....	3
Selar	3
Brand	3
2. Arbete ombord	4
Arbete i riggen	4
Arbete på däck.....	4
Arbete i byssan.....	4
3. Fartygets utrymmen	5
Hytter	5
Mässar.....	6
Toaletter.....	6
Sjukhytten	6
4. Så här uppträder vi	7
Klädsel.....	7
Måltider	7
Mobiltelefoner, musik och datorer	7
Lösa saker.....	7
Solbad och badning	8
5. Vaktssystemet	8
Poster	8
Backisar	9
Schappis	9
Fartygsvakt	9
Ankarvakt.....	10
Byte av vakt i hamn.....	10
6. Dygnsrutiner	11
Sjörutin	11
Hamnrutin till ankars och i hamn	12

1. Säkerhet

Målet med all verksamhet ombord på Gunilla är att den ska bedrivas på så säkert sätt som möjligt. Säkerhet och säkerhetstänkande är viktigt. Befäl ombord är ansvariga för din säkerhet från det att resan börjar tills den tar slut (även om du har fyllt 18 år och är myndig).

Allmänt

- **Gå – spring inte!** Det är mycket lätt att halka och slå sig illa om man springer. Se därför till att alltid gå och ha alltid ordentliga skor när du vistas på däck.
- **Håll i dig!** På sjön finns talesättet **en hand för båten och en hand för dig** och det gäller ombord. Det betyder att du har ditt material i en hand och har en hand ledig för att hålla i dig när du förflyttar dig ombord. Håll i dig när du går i lejdare och när du går på däck och räkna med att det är halt.
- **Stuva undan** dina prylar och gemensamma saker. Till sjöss ska det vara sjöstuvat ombord i hytter och mässar. Detta gäller både dina privata prylar i hytten och fartygets gemensamma utrustning.

Flytvästar

Alla ombord har fått en uppblåsbar flytväst. Man ansvarar personligen för denna och ser till att den befinner sig i våtgarderoben när den inte används. När det är mörkt och vid dåligt väder bärs alltid flytväst på däck. Vid arbete i riggen används inte flytvästen, utan hängs då tillfälligt i svalen.

För resor med Gunillas transportbåt finns en uppsättning seglarvästar. De skall alltid användas om inga andra order ges. De skall tas på innan man går ombord och av efter det man lämnat båten.

Vid fartygets eventuella övergivande finns speciella räddningsvästar i lårar på däck.

Selar

Selarna lämnas ut personligen till var och en, som ansvarar för sin egen sele under hela resan. Det är viktigt att du alltid har din egen sele och att du underhåller den. En gång i veckan, eller om det behövs, skall karbinhakarna smörjas. Om selen blir blöt av saltvatten skall den sköljas i färskvatten och torka. Vid fel på selen, anmäl genast till ansvarigt befäl. Vid återlämnandet skall selen vara rengjord och inoljad.

Selen skall bäras då man har vakt, när man går upp i riggen, ut på klyvarbommen, eller annars enligt bedömning. Selen skall INTE användas av rondman och backisar. De förvarar istället sina selar i svalen under vakt.

Innan du tar på dig selen: kontrollera att karbinhakarna inte kärvar utan fjädrar tillbaka. Om de är tröga, smörj enligt nedan. Kontrollera att kroken har fallt ut sig i låst läge när du har satt fast den någonstans. Viktigt att den inte stannar i öppet läge.

Brand

Brand ombord måste undvikas. Här finns regler som alla bidrar till skydd mot brand:

- Rökning förbjuden under däck. På däck får rökning endast förekomma i lå på poopen och med intyg från målsman om du är omyndig.
- Förbud mot öppen eld under däck. Det gäller levande ljus, värmeljus och lek med tändstickor eller tändare.
- Förbud mot fotogenlyktor både under däck och på däck.
- Reglerna för tvättstugan måste följas, framför allt vad gäller torktummlaren.
- Brandronder utförs regelbundet.

2. Arbete ombord

Arbete i riggen

Att arbeta uppe i riggen på ett segelfartyg när det blåser och masten svänger från ena sidan till den andra kräver maximal koncentration och säkerhetstänkande. Även säkerheten på däck påverkas av vad som händer i riggen. Utomstående gäster får inte klättra (försäkringsfråga). **Ta inga onödiga risker, var alltid på den säkra sidan.**

- Meddela alltid vakthavande styrman före varje antring av riggen.
- Ha alltid säkerhetssele på när du äntrar riggen.
- Lägg ifrån dig alla lösa saker innan du äntrar. Glasögon skall ha en säkerhetsnodd. Måste du ta med ett verktyg upp, ha det alltid fäst med en säkerhetslina till dig.
- Äntra alltid riggen i LOVART, då trycks du mot riggen av vinden.
- Ha alltid kontakt med tre punkter när du klättrar, flytta endast en hand eller fot i taget. En hand för dig och en för fartyget. Håll alltid i vanten när du klättrar.
- Kroka fast dig när du arbetar eller passerar svåra passager.
- Undvik om möjligt att sitta eller stå på rårna, använd fotperten om möjligt.
- Ropa till de som står i perten innan du stiger i eller ur.
- Äntra inte ut på ett rå som inte är fixerat med brassar och fall. Undermärsrät har ingen topplanta och måste därför alltid vara fixerat med minst tre skot när någon är ute på råt.
- Lösgör alltid undermärssegel före övermärs.

Arbete på däck

- Arbeta alltid i LOVART på klyvarbommen. Ett försegel kan lätt fångas av vinden och knuffa dig överbord om du är på läsidan.
- Var vaksam på förseglens skotblock när du arbetar på fördäck.
- Undvik onödigt prat under segelmanöver. Du kan du lätt missa ett viktigt kommando om du eller någon annan pratar.
- Bemanna alltid tillräckligt, annars kan det lätt uppstå brännskador om tågverket löper ut utan kontroll.

Arbete i byssan

Här finns tre kategorier av säkerhetsfrågor: **Personlig säkerhet, brandrisk samt hygien.**

Personlig säkerhet. I byssan hanterar vi hela tiden heta vätskor som kokande vatten eller varm olja. Brännskador måste undvikas. Tänk på att alltid jobba säkert t.ex. genom att varna personer i närheten när man kommer bärandes på en kastrull. Ha plastförkläde vid dåligt väder.

Ha alltid skor på fötterna i byssan och i lilla mässen eftersom det kan finnas splitter på durken.

Knivar ska behandlas och hanteras med respekt. Släng inte en smutsig kniv i diskhon eller bestickbaljan; då blir den garanterat slö inom kort och det är stor risk att någon skär sig. Diska istället av kniven för hand så snart du är klar med den och häng upp den igen.

Se upp med diskvatten eller diskmedel i ögonen. Diskmaskinen använder ett frätande ämne som diskmedel. Tänk på att det kan finnas rester av diskmedel på fingrarna när du fyllt på behållaren så glöm inte att tvätta av dig efteråt. Skulle du ha fått diskmedel i ögonen – skölj rikligt med vatten – minst en halvtimme, och meddela något befäl.

Hygien. Var mycket noggrann med din personliga hygien (tvätta händerna ofta när du jobbar i byssan), och arbeta inte i byssan om du är eller precis varit magsjuk. Av hygienskäl har du skor på fötterna.

Varje dag måste byssan göras ren och det gäller varje kvadratcentimeter yta där inne. Utöver detta måste man vara mycket noggrann med att rengöra skärbrädor och arbetsredskap som knivar, skärmaskiner och arbetsbänkar efter varje gång du använt dessa. Ju varmare det är desto noggrannare måste man vara då bakterier och annat frodas mer för varje grads högre temperatur. Byssans handfat är bara till för de som jobbar i byssan. Sitt inte på arbetsbänkarna.

Brandrisk. Byssan är, näst efter maskinrummet, det vanligaste stället för brand. När du steker - se till att alltid ha ett lock till hands att kväva en brand. Se till att du vet var brandfilten finns. Lär dig var brandsläckarna står och hur de används. Det finns en brandsläckare som är kopplad direkt till utsugningsfläkten ovanför stekbordet.

3. Fartygets utrymmen

Hytter

I hyttavdelningen skall det alltid vara tyst och lugnt. Med olika vakttider är det nästan alltid någon som ligger och sover och skall inte bli störd.

Kojen skall vara bäddad och gardinerna fråndragna när man inte ligger i kojens, eftersom man snabbt kan behöva kolla av kojerna vid utrymning eller brand. Var och en sover i sin egen koj av säkerhetsskäl, eftersom man i händelse av olycka måste veta var alla befinner sig. Kojkläderna får bara användas i kojens, inte tas med till stora mässen eller upp på däck. Samma gäller handdukar som bara används under däck. Byt dina sängkläder en gång i veckan.

Håll hytten städad och plocka undan dina saker. Det är viktigt att inga kläder ligger på durken så att inte länsumpen täpps till. Eftersom det är en säkerhetsfråga görs kontroller av elevhytterna regelbundet. Tejp får inte användas för att sätta upp saker med i inredningen. Använd magneter.

Man äter inte i hytten för att undvika att mata småkryp och kackerlackor. Vi befinner oss i varmt klimat och då är det viktigt att hålla hytterna fria från smulor och matrester.

Mässar

Det skall alltid vara ordning i mässarna. När man har använt något lägger man tillbaka det innan man lämnar platsen. Släng skräpet i rätt papperskorg och ta upp matrester till byssan.

I stora mässen gäller rena kläder. Var försiktig med dynorna och undvik att ha skor på dem. Av hygieniska skäl undviker vi att sitta på eller ha fötterna på bordet.

I stora mässen skall det alltid vara studiero när vi är till sjöss. Gemensam film på tv:n bestäms av dos. Det skall även vara tyst och lugnt med avseende på musik, film och spel. Därför använder du hörlurar till din laptop.

I hamn är det tillåtet med film kvällstid mellan 20:00-24:00. När det tittas på film i stora mässen skall det vara tyst och lugnt i lilla mässen så de som vill studera kan göra det där.

Toaletter

För allas trevnad är det viktigt att du följer dessa regler:

- Stoppa inte något i toaletten, förutom använt toapapper, som inte först passerat munnen och magen.
- Använd så lite toapapper som möjligt för att undvika stopp.
- Säg till direkt om du misstänker att det är stopp i toaletten.
- Sitt ned! Gäller även killar.
- Tänk på sopsorteringen ombord – plast ska skiljas från papper. Använd därför bara papperskorgarna på toaletterna åt plastfria produkter och släng sådant som innehåller plast i byssan.

Sjukhytten

Ombord finns en välutrustad sjukhytt. I den finns utrustning för att ta hand om de vanligaste typerna av akuta sjukdoms- och olycksfall samt medicin. Något sjukhus eller apotek i vanlig bemärkelse är det däremot inte och därför är det viktigt att du ser till att ha med dig tillräckligt av din egen medicin om är beroende av sådan. Äter du någon medicin när du kommer ombord vill vi att du meddelar detta till kapten.

4. Så här uppträder vi

Klädsel

Vid landgången gäller skoltröja eftersom man är fartygets representant när man tar emot besök. Övrigt arbete på däck kräver arbetskläder och ibland fartygets arbetsoveraller.

När man är på vakt skall man alltid vara iklädd säkerhetssele, för att snabbt kunna klättra upp i riggen. När det är mörkt har man alltid flytväst på däck, men inte i riggen. Man har även skor eller sandaler som sitter stadigt fast på fötterna.

Du rekommenderas att alltid ha skor på fötterna när du är på däck. I byssan och lilla mässen är det skotvång.

Måltider

Under måltider gäller minst short och linne, inte badkläder. I stora mässen tar man av sig sele och skyddar klädseln från smutsiga arbetskläder. I lilla mässen tar vi av oss ytterkläder och sele, förutom vid fika då man kan vara iklädd sjöställ och sele om man har vakt.

Till sjöss äter vi alla måltider i lilla mässen på bestämda tider beroende på vilken vakttid du har. Vakten ska hinna äta på 25 minuter så det är viktigt att passa mattiden. Fikatiden är 15 minuter och det är pågående vakt som börjar.

I hamn äts alla måltider i stora mässen. Middagen serveras 18:00 och du förväntas sitta vid bordet fem minuter före. Vi börjar äta först när kocken eller backisarna har presenterat maten. De gemensamma måltiderna är också rast för de som arbetar och därför är det lugnt vid borden.

Mobiltelefoner, musik och datorer

Vi använder inte mobiltelefoner under arbetstid, lektioner eller måltider. Hörlurar får inte användas vid arbete på däck av säkerhetsskäl, eftersom du inte hör vad som pågår runt om dig.

I byssan är det kocken som bestämmer om det skall vara musik eller inte. Vid måltider skall volymen vara dämpad.

Om du är fartygsvakt får du inte använda mobiltelefon eller dator. Du vaktar fartyget och behöver vara uppmärksam.

I hamn: Vid arbete på däck kan det vara tillåtet med musik förutsatt att ingen arbetar i riggen. Fråga alltid vakthavande om lov.

Till sjöss: Frivakten får ha musik i hörlurar på backen om ingen jobbar i riggen ovanför.

Lösa saker

Till sjöss gäller att alla saker är sjöstuvade i hytter och mässar. Lägg alltid undan de saker du har jobbat med när du går ifrån platsen. Förutom att det är en trivselfråga är det också en fråga om säkerhet. Tänk på att alltid stuva undan din dator.

Solbad och badning

Frivakten kan solbada på backen. Man får inte uppehålla sig i hajnätet på frivakten. Ingen badning från fartyget är tillåten utan befälhavarens tillåtelse.

5. Vaktssystemet

Ombord arbetar vi enligt ett **trevaktssystem**. Besättningen delas in i tre grupper eller arbetslag som kallas för vakter. Till sjöss delas dygnet in i 12-4 vakten, 4-8 vakten och 8-12 vakten. Varje vakt arbetar, d.v.s. har vakt, fyra timmar och har sedan **frivakt** i åtta timmar. Frivakten innebär främst att man inte har vakt, inte att man är ledig från arbete. En stor del av frivakterna ägnas åt undervisning eller studier.

När du går vakt är du kan tilldelas poststyrkan, arbetsstyrkan eller så arbetar du i byssan som backis. I poststyrkan alternerar du mellan olika arbetsuppgifter, som kallas **poster**. Rondman går du hela vakten medan övriga tre poster byter av varje halvtimme. Backis är två elever hela passet alla vaktpass under ett dygn.

I land eller för ankar gäller att en vakt har dygnsvakt från 8:00 till 8:00. Under det dygnet är man antingen del av arbetsstyrkan, är fartygsvakt/ankarvakt eller backis. Vakten som har dygnsvakten har ansvaret för att vakta fartyget även nattetid. Passen på natten delas upp i vakten enligt en törnlista.

Poster

Utkik skall stå upp och ha ständig kontroll på allt som händer i vattnet runt fartyget. Utkiken är vakthavandes extra par ögon. Som utkik ska du, om inget annat sagts, speja efter andra fartyg, land, och föremål i vattnet som kan tänkas utgöra en fara för fartyget. Man spejar också efter eventuella livflottar. Håll koll horisonten runt. Samtala inte med utkiken som behöver koncentrera sig på uppgiften.

Allt du ser ska rapporteras av dig själv till vakthavande och ingen annan. Det är bättre att du rapporterar en gång för mycket än en gång för lite.

Rorsman eller rorgångare är den som styr fartyget utifrån kursen från vakthavande, d.v.s. befälhavaren eller en styrman. Som rorsman har du ansvaret för att hålla kursen. Var uppmärksam och koncentrerad. Kom ihåg rorgångarens tre H: Hålla kurs, Hålla fart, Hålla tyst!

Roderkommandon: När styrman, eller lotsen, ger ett kommando repeterar man högt och tydligt ordern. Därefter lägger man rodret åt det håll som avses och när rodret är på den angivna vinkeln repeterar man ordern en gång till. Innan du förfångar, d.v.s. innan du själv tar över som rorsman meddelar du vakthavande "jag förfångar på kurs x grader"

När vi går för segel måste du dessutom vara mycket uppmärksam på hur seglen står; vid till exempel bidevindsegling kan man inte blint styra efter kompassen utan måste anpassa sin kurs efter vinden. Missar man här och fartyget går upp i vind kommer vi att tappa fart och eventuellt även att ofrivilligt vända genom vind.

Livbojssvakten har också en viktig funktion för säkerheten ombord. Du ska som livbojssvakt hela tiden ha koll på hur många som är på däck och vilka som är uppe i riggen för att omedelbart observera om någon trillar överbord och slå larm. Särskilt viktigt är detta på natten då det är extra svårt att se om någon ramlar överbord.

Livbojssvakten står vid framkanten av poopdäck och håller uppsikt över fartyget. Om någon faller överbord, ska du omedelbart fälla en av de två livbojar som finns på framkant av poopdäck. Dessa är utrustade med både ljus och röksignaler som gör dem lättare att upptäcka. SAMTIDIGT ropar du "Man över bord om babord/styrbord!" så högt och tydligt som du någonsin kan.

Livbojssvakten håller också reda på tiden och slår glas på klockan på poopdäckets framkant. Utkiken framme på backen svarar då med att slå lika många glas på skeppsklockan i fören.

Samtala inte med livbojssvakten som behöver koncentrera sig på uppgiften.

Navigationsbiträdet hjälper vakthavande med navigeringen och andra uppgifter. Sjöfartseleverna har den här uppgiften för att lära sig navigation.

Rondman går regelbundet en runda i fartyget för att kontrollera att allt står rätt till. Förutom brandsyn gör rondmannen regelbundna inspektioner av diverse maskineri och utrustning. Rondmannen har också i uppgift att purra ut pågående vakt i god tid, enligt gällande rutin. Rondmannen assisterar även maskinisten under dagen.

Backisar

Två personer i varje vakt är backisar och arbetar i byssan under kockarna. Backisarnas uppgifter är att sätta fram måltiderna, laga mat, diska och hålla rent i byssan. På nattvakten ställer backisarna fram nattmat för sin och pågående vakt samt bakar bröd för nästa dag.

Schappis

Ur vakten utses även en schappis. Schappisens uppgift är att hjälpa båsen (arbetsledaren på däck) att hålla ordning på alla förråd och verktyg under backen. Se till att allt är i sin ordning och att allt kommer tillbaks på rätt plats.

Fartygsvakt

Fartygsvakterna uppehåller sig i landgångens absoluta närhet samt på kajsidan så att ingen kan gå iland eller ombord utan att du ser det. En elev uppehåller sig hela tiden vid landgången, medan den andra dels går ronder, dels kollar förtöjningar och att ingen obehörig kommer ombord från sjösidan eller via trossar.

Vid landgången gäller skoltröja eftersom man är fartygets representant när man tar emot besök. Det skall vara snyggt och i ordning där man är fartygsvakt. Man äter inte heller vid landgången. Vid fika och måltider får landgångsvakten avlösning. Slutligen, tveka aldrig att purra ett befäl (i första hand vakthavande) om du är tveksam.

Besök

Hälsa på alla som vill komma ombord. Fråga vem de är, vem de söker och vad de har för ärende. Be personen i fråga att vänta hos er medan en av er, först meddelar vakthavande befäl, sedan hämtar en av er den som efterfrågas. Vi släpper inte ombord någon utan att ett vakthavande styrman uttryckligen givit tillåtelse till detta. Tänk på att i vissa hamnar är risken att vi får fripassagerare stor. Glöm inte att hålla koll på utsidan också. Förutom ovälkomna besök kan det hända att man särskilt nattetid försöker stjäla utrustning.

Landgångslista

Landgångslistan används för att få en översikt över vem som är iland och vem som är ombord. Fartygsvakterna kontrollerar att landgångslistan uppdateras. Listan är viktig i händelse av brand eller utrymning och vi måste vi veta vilka som finns ombord. Landgångslistan används också för att se om alla är ombord vid angiven tid på kvällen.

Förtöjningar

Fartygsvakterna kontrollerar förtöjningar, fendrar och landgång kontinuerligt. Om du tycker att förtöjningarna är för slacka eller för tigha meddelar du vakthavande befäl. Försök aldrig att själv förtöja om.

När fartyget åker upp och ner med tidvattnet löper fendrarna mycket stor risk att hamna ur läge. Det är därför viktigt att ständigt ha dem under uppsikt, så att de alltid ligger mellan fartyget och skrovsidan. Landgången måste passas. I hamnar med stora tidvattenskillnader måste landgången flyttas med jämna mellanrum.

Brand- och säkerhetsrond

Både dag och natt ska en av fartygsvakterna gå rond, precis som när vi är till sjöss.

Ankarvakt

Om vi istället ligger till ankars gäller att vakten som har dygnsvakten är ankarvakter. Ankarvaktens uppgift är att göra observationer, kontrollera att vi inte draggas, vakta fartyget mot oönskat besök samt utföra säkerhetsronder. Två elever och en styrman eller vaktledare går vakt. En elev uppehåller sig i navhytten. Den andra eleven går ronder och uppehåller sig däremellan på däck.

Byte av vakt i hamn

Man kan bara byta ett helt dygnspass, alltså från 08:00 till 08:00. Man kan bara byta en vakt per hamn. Den som tar en vakt för en annan ansvarar för de arbetsuppgifter den hade haft. Alla byten får endast ske efter medgivande av vakthavande befäl och av speciella skäl.

6. Dygnsrutiner

Vi har olika tider för måltider och arbete till sjöss och i hamn: sjörutin och hamnrutin. Här kommer en översikt.

Sjörutin

23:55-00:00	Vaktförfångning
03:30	Utpurrning av 4-8 vakten
03:55-04:00	Vaktförfångning
07:00	Utpurrning 8-12 vakten samt dagman
07:15-07:45	Frukost för 8-12 vakten samt dagman
07:55-08:00	Vaktförfångning
08:00-08:30	Frukost för 4-8 vakten
10:00-10:30	Förmiddagsfika
11:00	Utpurrning 12-4 vakt
11:20-13:15	Lunch enligt schema
11:55-12:00	Vaktförfångning
12:20-15:20	Studietid för 4-8 vakten
13:15-17:10	Studietid för 8-12 vakten
15:00-15:30	Eftermiddagsfika
15:20	Utpurrning av 4-8 vakten
15:20-15:55	Befälsmöte/Stormöte
15:55-16:00	Vaktförfångning
16:15-20:10	Studietid för 12-4 vakten
17:10-18:25	Middag enligt schema
19:55-20:00	Vaktförfångning
23:30	Utpurrning av 12-4 vakten
23:55-00:00	Vaktförfångning

Hamnrutin till ankars och i hamn

06:00	Utpurrning av backisar
07:00	Allmän utpurrning
07:15-07:45	Frukost
07:55	Uppställning på däck - flaggan hissas vid åtta glas
10:00-10:30	Förmiddagsfika
12:00-12:30	Lunch - meddela senast klockan 10:00 om du inte ska äta ombord.
15:00-15:30	Eftermiddagsfika
18:00-18:30	Middag - meddela senast vid lunch om du inte ska äta ombord.
22:00	Alla ombord, om inget annat meddelas
23:00	Tystnad i fartyget